

Om linolja

ODLING

Linodling förekommer i många delar av världen. De största odlingsarealerna finns i Kanada, Kina och Indien. Man skiljer på oljelin – som i Sverige huvudsakligen odlas i Skåne och Östergötland – och spånadslin för textilindustrin som i Sverige främst odlas i Hälsingland.

LINOLJEUTVINNING

Oljan utvinns genom att fröet pressas i en skruvpress. Oljan kan vara kallpressad eller varmpressad. Den kallpressade oljan pressas direkt i skruvpressen och de mesta föroreningarna stannar därmed i presskakan. Det varmpressade oljan framställs genom att fröet krossas och upphettas med ånga innan den pressas. Det innebär att mer föroreningar följer med i oljan. Vid kallpressning får man ut ca 25 % av frövikten i olja mot ca 30 % vid varmpressning.

RÅ LINOLJA

Den råa linoljan har mycket låg viskositet (är mycket tunn och lättflytande) och tränger därför väldigt bra in i trä och andra underlag

vilket effektivt hindrar framtida fuktinträngning och röta. Linolja torkar genom oxidation, dvs en kemisk reaktion med syre, och den tunna, lättflytande råa linoljan har därför relativt lång torktid.

KOKT LINOLJA

Kokt linolja kokas egentligen inte i bokstavlig mening utan upphettas i slutna kärl samtidigt som man tillför syre (och ibland även torkmedel) för att den skall oxidera snabbare. Den kokta linolja har högre viskositet (är tjockare) än den råa och är därmed ett bra bindemedel för färg.

LINSTANDOLJA

Linstandolja framställdes förr i tiden genom att linoljan fick stå framme i solen under lång tid. Oljan oxiderade då under lång tid och blev tjock och ljus. Idag upphettas linoljan, utan tillförsel av syre, till 280 – 300 grader vilket gör att oljan polymeriseras utan oxidation. Fördelen med att använda den polymeriserade linstandoljan i färg är att den ger färgen ett tåligare ytskikt än den kokta linoljan.

Januari

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
1	30 Abel, Set	31 Sylvester	1 Nyårsdagen Nyårsdagen	2 Svea	3 Alfred, Alfrida	4 Rut	5 Hanna Hannele Trettondedag jul
2	6 Kasper Melker Baltsar Trettondedag jul	7 August Augusta	8 Erland	9 Gunnar Gunder	10 Sigurd Sigbritt	11 Jan, Jannike	12 Frida, Fridolf
3	13 Knut	14 Felix, Felicia	15 Laura Lorentz	16 Hjalmar Helmer	17 Anton, Tony	18 Hilda, Hildur	19 Henrik
4	20 Fabian Sebastian	21 Agnes Agneta	22 Vincent Viktor	23 Frej, Freja	24 Erika	25 Paul, Pål	26 Bodil, Boel
5	27 Göte, Göta	28 Karl, Karla Konungens namnsdag	29 Diana	30 Gunilla Gunhild	31 Ivar, Joar	1 Max Maximilian	2 Kyndelsmässodagen

Vad är Linoljefärg?

HISTORIK

Linoljefärg är en färgtyp vi har mycket lång erfarenhet av. Historiskt sett var det ett exklusivt material som redan på 1500-talet användes vid utsmyckning av kyrkor, palats och andra påkostade byggnader. Efter att ha varit nästan helt borta från marknaden under 60- och 70-talet är den nu tillbaka som ett självklart färgval för ett långsiktigt, miljövänligt och vackert bevarande av de hus som vi vill se som en del av vårt framtida kulturarv.

BINDEMEDEL

Färg består i huvudsak av bindemedel och färgpigment. Bindemedlet i linoljefärg är naturlig linolja. Det kan vara rå linolja, kokt linolja eller linstandolja – vilket alla påverkar färgens olika egenskaper. Linoljefärg skall alltså inte förväxlas alkydolfärg som oftast är en syntetiskt framställd produkt.

PIGMENT

Linoljefärg kan tillverkas antingen med jordpigment eller oxidpigment. Jordpigmenten är tagna direkt ur jordlagret och

innehåller oftast även andra mineral än just det sökta pigmentet. Sådan färg kan därför variera i kulör från batch till batch. Vanliga jordpigment är Umbra, Terra och Ockra. Ett av de mer exklusiva är den vackert blåa kobolt. Rena oxidpigment ger alltid samma kulör vid tillredning av färg.

TILLVERKNING

Historiskt sett tillreddes all färg för hand av målarmästaren själv. Det innebar att färgens innehåll kunde variera även om grundreceptet egentligen var detsamma. Idag tillverkas den absolut största andelen linoljefärg i fabrik under kontrollerade former. Färg med rena oxidpigment blandas i en s.k. dissolver (som en stor visp) – medan jordpigmenten valsas i s.k. trevalsverk.

SAMMANSÄTTNING

Då linolja torkar långsamt – och snabbt angrips av mögel och påväxt när den används utomhus – tillför vi numera zink, fungicider (antimögelmedel) och sickativ (torkmedel). Då får man en tålig färg för utomhusbruk som står emot vårt ombytliga klimat bra – och som är lätt och billig att underhålla.

Februari

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
5	27 Göte, Göta	28 Karl, Karla	29 Diana	30 Gunilla Gunhild	31 Ivar, Joar	1 Max Maximilian	2 Kyndels-mässodagen
6	3 Disa, Hjördis	4 Ansgar Anselm	5 Agata, Agda	6 Dorotea, Doris	7 Rikard, Dick	8 Berta, Bert	9 Fanny Franciska
7	10 Iris	11 Yngve, Inge	12 Evelina, Evy	13 Agne, Ove	14 Valentin	15 Sigfrid	16 Julia, Julius
8	17 Alexandra Sandra	18 Frida, Fritiof	19 Gabriella Ella	20 Vivianne	21 Hilding	22 Pia	23 Torsten, Torun
9	24 Mattias, Mats	25 Sigvard Sivert	26 Torgny Torkel	27 Lage	28 Maria	29 Skottdagen	1 Albin, Elvira

GUL KULÖR = 3A-94
GRÅ KULÖR = 7A-318

Linoljefärgens unika egenskaper

RÖTSKYDD

En linoljefärg skyddar normalt mycket bra mot fukt och röta. Den råa linoljans låga viskositet ger den extra hög inträngningsförmåga i trä. Linoljan hindrar fuktinsugning och håller därmed träets fukthalt på en så låg nivå att rötsvampar får mycket svårt att växa.

EN LEVANDE FÄRG

Till skillnad från moderna akrylatfärger så är linoljefärgen ett levande material. Den rör sig med underlaget och följer temperaturväxlingar vilket förhindrar sprickbildning. Den är också helt diffusionsöppen varför fukt kan vandra ut och in genom färgskikten utan att stängas in och orsaka blåsbildning – vilket kan vara ett problem med helt täta färgsystem.

EN DEL AV DET NATURLIGA KRETSLOPPET

Linolja är en naturprodukt och därmed en del av det naturliga kretsloppet. Det innebär att linoljefärg utomhus får mögelpåväxt

om den inte skyddas. Därför tillsätter man numera zink för att hämma påväxten – och i vår färg har vi dessutom tillsatt ytterligare mögelhämmande medel (fungicider). Det ger färgen god motståndskraft mot påväxt och lång hållbarhet även i vårt hårda klimat.

VACKER OCH ENKEL ATT UNDERHÅLLA

Ingen färg smälter så bra in i naturen som linoljefärg. Den har ett djup och en sammetslen yta som är mycket svår att efterlikna på artificiell väg. Den åldras med värdighet och är lätt att underhålla. Rätt anstruken linoljefärg flagar nämligen inte – den kritar. Det gör att den är mycket enkel att underhålla. När det yttre s.k. "offerskiktet" kritat bort så finns fortfarande ett skyddande färgskikt kvar – som du enkelt kompletterar genom att måla på ett nytt, oförtunnat färgskikt. Borsta och tvätta först bort all krita och löst sittande färg (använder du målartvätt så skölj noga innan du målar). Har det gått lång tid sedan du målade förra gången så kan även det underliggande färgskiktet ha börjat krita. Då bör du måla två nya skikt.

Mars

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
9	24 Mattias, Mats	25 Sigvard, Sivert	26 Torgny, Torkel	27 Lage	28 Maria	29 Skottdagen	1 Albin, Elvira
10	2 Ernst, Erna	3 Gunborg, Gunvor	4 Adrian, Adriana	5 Tora, Tove	6 Ebba, Ebbe	7 Camilla	8 Siv, Saga
11	9 Torbjörn, Torleif	10 Edla, Ada	11 Edvin, Egon	12 Viktoria Kronprinsessans namnsdag	13 Greger	14 Matilda, Maud	15 Kristoffer, Christel
12	16 Herbert, Gilbert	17 Gertrud	18 Edvard, Edmund	19 Josef, Josefine	20 Joakim, Kim	21 Bengt	22 Kennet, Kent
13	23 Gerda, Gerd	24 Gabriel, Rafael	25 Marie, bebdelsedag	26 Emanuel	27 Rudolf, Ralf	28 Malkolm, Morgan	29 Jonas, Jens
14	30 Holger, Holmfrid	31 Ester					

Att måla med linoljefärg

TORRT OCH FAST UNDERLAG

Förarbetet är viktigt vid all målning. Ingen ny färg sitter bättre än den gamla den målas på. Den gamla kritade linoljefärgen måste därför borstas och tvättas av noga. Om det finns färg som släppt från underlaget skall den skrapas bort. Fet och smutsig färg tvättas med målartvätt med ett pH-värde runt 10. Skölj alltid noga. Har man fått kraftig mögelpåväxt kan man behöva använda medel avsedda för att ta bort just mikrobiell påväxt. Använd aldrig tvättmedel som innehåller lut på linoljefärg.

PENSLAR

När du målar med linoljefärg bör du unna dig bra penslar. Använd inte roller då du då inte kommer att kunna stryka ut färgen så tunt som krävs. Välj runda eller ovala penslar av hög kvalitet, helst naturborst. Dessa håller och fördelar färgen betydligt bättre än billiga syntetpenslar. Använd en s.k. Anstrykare på större ytor och en Sparpensel vid mindre ytor som t.ex. fönsterbågar. Du kan förvara penslarna i vatten över natt men tvätta dem i såpa och varmt vatten när du målat klart så kommer de att hålla länge.

KITT, SPACKEL OCH SHELLACK

Målar du utomhus är det viktigt att du aldrig använder syntetmaterial under linoljefärgen. De materialen rör sig väldigt olika varför färgen kommer att spricka eller flagna. Utomhus målas sprickor helst igen, men är de under 2 mm kan de fyllas igen med linoljekitt. Större skador lagas med trä. Grundmåla innan du kittar, annars sugas kittets linolja in i träet och kittet torkar ut. Inomhus kan du använda linoljespackel. Här bör du också shellackera kvistar för att undvika genomslag. Använd aldrig shellack utomhus.

MÅLNING

Utvändigt skall linoljefärg målas i tre mycket tunna skikt. Det första skiktet späds med 40 % lågaromatisk alifatnafta. Det gör att färgen penetrerar bättre och tar med sig både torkmedel, påväxtskydd och pigment in i underlaget. Dessutom blir den lättare att gnugga in i underlaget vilket alltid är viktigt med linoljefärg. Andra strykningen görs efter 24-36 timmar och späds med 20 % alifatnafta. Det sista skiktet målas ospätt – så tunt som möjligt. Det är viktigt att alla färgskikt får torka ordentligt mellan strykningarna – annars finns risk för blåsbildning eller skrynkling.

April

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
14	30 Holger, Holmfrid	31 Ester	1 Harald Hervor	2 Gudmund Ingemund	3 Ferdinand, Nanna	4 Marianne Marlene	5 Irene, Irja
15	6 Vilhelm, Helmi	7 Irma, Irmelin	8 Nadja, Tanja	9 Otto, Ottilia	10 Ingvar Ingvor	11 Ulf, Ylva	12 Liv
16	13 Artur Douglas <i>Annandag påsk</i>	14 Tiburtius	15 Olivia, Oliver	16 Patrik Patricia	17 Elias, Elis <i>Långfredagen</i>	18 Valdemar Volmar <i>Påskaften</i>	19 Olaus, Oja <i>Påskdagen</i>
17	20 Amalia, Amelie	21 Anneli Annika	22 Allan, Glenn	23 Georg Göran	24 Vega	25 Markus	26 Teresia, Terese
18	27 Engelbrekt	28 Ture, Tyra	29 Tyko	30 Mariana <i>Konungens födelsedag</i>	1 Valborg <i>1:a Maj</i>	2 Filip, Filippa	3 John, Jane

Gör ett studiebesök vid ett linoljemålat hus

Kanske har du en granne eller bekant som valt att måla sin villa eller sommarhus med Linoljefärg. Många fastighetsägare till äldre stadsfastigheter har också återgått till linoljefärg på fönster, portar och i trappuppgångar – men även på putsade fasader.

I Göteborg hittar du det imponerande Börsen med linoljefärg på putsfasaden, på fönsterbågar och invändigt i salar och trapphus. I Stockholm är Nationalmuseum och Stockholms Slott stolta representanter för det moderna tänkandet att renovera med traditionella material.

Många av landets kulturbyggnader är helt eller delvis målade med linoljefärg. SFV – Statens Fastighetsverk – äger en stor del av dessa runt om i landet. Gå in på deras hemsida www.sfv.se/sv/fastigheter

och se om det finns något av deras vackra hus att titta på i ditt närområde.

Kyrkan är en annan fastighetsägare som tänker på hur material fungerar och håller i skiftande miljöer. Underhåll är nödvändigt men kan bli dyrt om det inte görs rätt. Det gäller oavsett om du förvaltar 1000-tals byggnader eller bara en.

Låt dig inspireras av andras erfarenheter!

Maj

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
18	27 Engelbrekt	28 Ture, Tyra	29 Tyko	30 Mariana Konungens födelsedag Valborgsmässoafton	1 Valborg Första maj	2 Filip, Filippa	3 John, Jane
19	4 Monika, Mona	5 Gotthard, Erhard	6 Marit, Rita	7 Carina, Carita	8 Åke	9 Reidar, Reidun	10 Esbjörn, Styrbjörn
20	11 Märta, Märit	12 Charlotta, Lotta	13 Linnea, Linn	14 Halvard, Halvar	15 Sofia, Sonja	16 Ronald, Ronny	17 Rebecka, Ruben
21	18 Erik	19 Maj, Majken	20 Karolina, Carola	21 Konstantin, Conny <i>Kristi Himmelfärdsdag</i>	22 Hemming, Henning	23 Desideria, Desirée	24 Ivan, Vanja
22	25 Urban	26 Vilhelmina, Vilma	27 Beda, Blenda	28 Ingeborg, Borghild	29 Yvonne, Jeanette Veterandagen	30 Vera, Veronika	31 Petronella, Pernilla Pingstdagen Mors dag

Så här underhåller du Linoljefärg utomhus

KRITNING – EN BRA HJÄLP I ARBETET

Linoljefärg åldras naturligt genom kritning – vilket innebär att den med tiden bryts ner och pulveriseras på väggen. Det gör att den ändrar karaktär under sin livscykel från sidenblank till matt – och att man kan uppleva kulören som något nedtonad. Den patina som ett vackert åldrat linoljemålat hus visar upp är inget man behöver beklaga – det är ofta väldigt vackert det också.

Men kritningen innebär också att du besparas en hel del skrapningsarbete när du bestämt dig för att måla om. Generellt kan man säga att ju tidigare underhållet görs desto mindre arbete krävs. Och desto billigare blir det även på sikt. Syd- och västfasaderna utsätts för mer sol än norr- och östsidor och bör därmed ges extra tillsyn. Om ditt hus är målat med en bra färg på rätt sätt – dvs. bra underarbete och korrekt utförd målning – så ligger de rekommenderade målningintervallerna utomhus på 8 – 12 år, lite beroende på var och hur huset ligger.

FÖRBERED MÅLNINGEN ORDENTLIGT

Vid all målning skall underlaget rengöras till "fast och rent underlag". Borsta först bort all kritad färg – och skrapa bort det som ev. ser ut att sitta löst. Spikar och beslag skrapas och borstas noga med stålborste. Har man fått påväxt på sin fasad så måste man först tvätta bort den ordentligt. Använd då tvättmedel avsett för just detta –

vanlig målartvätt räcker oftast inte utan tar bara bort ytligt fett och smuts. Undvik dock starkt alkaliska tvättmedel. Efteråt är det viktigt att skölja noga med vatten – använd dock aldrig högtryckstvätt. Då tränger fukten in i träet och måste sen torka ut helt innan man kan börja måla, vilket kan ta längre tid än man tror.

När du planerar för målning bestämmer du först hur många lager linoljefärg du vill måla. Där det finns trärena ytor målar man alltid tre lager, är färgen gammal och kritningen har pågått en längre tid bör man måla minst två lager. Målar du när kritningen har påbörjats – men färgskikten i övrigt är i bra skick – så räcker det med en strykning. Det kan naturligtvis skilja från fasad till fasad beroende på hur väder och vind slitit på färgen. Grundmålning görs med 40 % spädd linoljefärg, mellanstrykning med 20 % spädd linoljefärg och slutstrykningen med helt ospädd färg. Måla alla skikten så tunt som möjligt med en rund eller oval pensel av god kvalitet.

TÄNK PÅ VÄDRET NÄR DU MÅLAR

Måla inte i starkt solsken eller när det regnar. Då är risken stor att man får en flammig yta. Dygnstemperaturen bör inte understiga 10 grader när man målar. Om temperaturen kryper ner under 10 grader på natten så låt färgen torka lite extra. Ge alltid linoljefärg lite mer torktid än för lite.

Juni

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
23	1 Gun, Gunnel	2 Rutger Roger	3 Ingemar, Gudmar	4 Solbritt Solveig	5 Bo	6 Gustav Gösta <i>Sveriges Nationaldag, Svenska flaggans dag</i>	7 Robert Robin
24	8 Eivor, Majvor	9 Börje, Birger	10 Svante, Boris	11 Bertil Berthold	12 Eskil	13 Aina, Aino <i>Pingstafton</i>	14 Håkan Hakon
25	15 Margit Margot	16 Axel, Axelina	17 Torborg, Torvald	18 Björn, Bjarne	19 Germund Görel	20 Linda <i>Midsommardagen</i>	21 Alf, Alvar
26	22 Paulina Paula	23 Adolf, Alice	24 Johannes döparens dag	25 David Salomon	26 Rakel, Lea <i>Midsommarafton</i>	27 Selma Fingal	28 Leo
27	29 Peter, Petra	30 Elof, Leif	1 Aron, Mirjam	2 Rosa, Rosita	3 Aurora	4 Ulrika, Ulla	5 Laila, Ritva

Linoljefärg på andra underlag

Vi tänker oss oftast att linoljefärg bara kan målas på trä. Det är en väldigt bra färgtyp för trä då den tränger in i och skyddar träet mot fukt och röta. Men den går att måla på de flesta underlag!

LINOLJEFÄRG PÅ PUTS

Att måla kalkputs med linoljefärg är inte ovanligt. Detta görs dock oftast på socklar, runt portar eller på pelare och andra ytor som utsätts för hårdare nötning och slitage. Det är viktigt att putsen är genomhårdad innan man börjar måla – annars riskerar man att linoljan snabbt bryts ner av den basiska putsen (hydrolys). Puts bör målas med minst fyra strykningar – och även den sista kan med fördel spädas med 10 % alifatnafta. Är ytan redan tidigare målade med linoljefärg tvättar och målar man som vanligt. Har man gjort putslagningar skall dessa grundmålas minst två gånger och gärna mellanstrykas två gånger för att motverka glansfläckar efter slutmålning. Exempel där linoljefärg målats på puts är bl.a. **Katarina** och **Maria Magdalena Kyrka** på Södermalm i Stockholm.

LINOLJEFÄRG PÅ PLÅT OCH METALL

Plåt bör alltid grundmålas med en rostskyddande färg innan man målar med linoljefärg. Då blymönja inte längre får användas av vem som helst är det viktigt att man använder en alkalisäker grundfärg. Använd då en *alkydbaserad* grundfärg med rostskyddande egenskaper. I Hagaparken i Stockholm ligger **Koppartälten** som målats med linoljefärg direkt på kopparplåt. Första strykningen gjordes med en blandning av 50 % linolja och 50 % terpentin – därefter målades det tre strykningar med – det mycket dyra – pigmentet Kobolt blå.

LINOLJEFÄRG PÅ STEN

Även om det låter otroligt så har man målat mycket natursten med linoljefärg genom åren. Som exempel har **Utrikesdepartementet** i Stockholm en hög granitsockel som är målade med röd linoljefärg för att likna exklusivare italiensk natursten. Liksom vid all målning är det viktigt att underlaget är torrt, rent och fritt från gammal lös färg. Har stenen inte målats tidigare så kan även den förseglas med en första strykning med en blandning av 50 % linolja och 50 % terpentin.

Juli

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
27	29 Peter, Petra	30 Elof, Leif	1 Aron, Mirjam	2 Rosa, Rosita	3 Aurora	4 Ulrika, Ulla	5 Laila, Ritva
28	6 Esaias Jessika	7 Klas	8 Kjell	9 Jörgen Örjan	10 André Andrea	11 Eleonora Ellinor	12 Herman Hermine
29	13 Joel, Judit	14 Folke Kronprinsessans födelsedag	15 Ragnhild Ragnvald	16 Reinhold Reine	17 Bruno	18 Fredrik, Fritz	19 Sara
30	20 Margareta Greta	21 Johanna	22 Magdalena Madeleine	23 Emma	24 Kristina Kerstin	25 Jakob	26 Jesper
31	27 Marta	28 Botvid Seved	29 Olof	30 Algot	31 Helena Elin	1 Per	2 Karin, Kajsa

Invändig målning med Linoljefärg

Linoljefärg är ursprungligen en konstnärsfärg. Den användes tidigt vid invändig utsmyckning av kyrkor och palats. Efter att länge ha fått se sig helt utmanövrerad av den snabbtorkande och luktfria (men inte emissionsfria) plastfärgen används linoljefärg nu återigen allt mer i såväl tak som på paneler och listverk inomhus – där man eftersträvar en ytterligare dimension än bara en kulör. För linoljefärgens lyster och känsla är svår att uppnå med moderna material.

Du kan få vår invändiga linoljefärg som blank, halvblank eller matt. Färgen är avsedd för målning av tak, paneler, möbler, fönsteromfattningar och andra snickerier inomhus. Den blanka färgen innehåller zink för att bättre motverka den typiska mörkergulning som all linoljefärg drabbas av där dagsljuset inte kommer åt tillräckligt. Ställ en vas på ett linoljefärgsmålat fönsterbräde så har du snart en gul fläck därunder. Flytta vaser och fläcken försvinner inom några dagar.

På nytt trä schellackeras alla kvistar för att undvika genomslag av hartsämnerna. Därefter grundas med den vattenburna grund-

färgen Slipgrund V – som du kan få bruten i samma kulörer som linoljefärgen. Att använda den alkydbaserade Slipgrunden ger både betydligt kortare torktider och ett bra underlag för att måla linoljefärg på. Det är viktigt att grundmålningen ger ett jämnt icke-sugande underlag – annars kan variationer i glans uppstå vid slutstrykningen.

Man skall alltid eftersträva god luftväxling oavsett vilken färgtyp man målar med – men det är extra viktigt med god luftväxling när man målar med linoljefärg inomhus då färgens oxidation (dvs. torkning) är helt beroende av tillgång till friskt syre.

Som alltid vid målning av linoljefärg skall färgen strykas tunt. Om du grundmålar med Slipgrund V behöver du inte späda färgen – men vill du ändå tunna den kan du använda linolja när du målar inomhus. Välj runda eller ovala penslar av bra kvalitet – och var noga med att röra om väl från botten innan du börjar måla.

Augusti

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
31	27 Marta	28 Botvid, Seved	29 Olof	30 Algot	31 Helena, Elin	1 Per	2 Karin, Kajsa
32	3 Tage	4 Arne, Arnold	5 Ulrik, Alrik	6 Alfons, Inez	7 Dennis, Denise	8 Silvia, Sylvia Drottningens namnsdag	9 Roland
33	10 Lars	11 Susanna	12 Klara	13 Kaj	14 Uno	15 Stella, Estelle	16 Brynolf
34	17 Verner, Valter	18 Ellen, Lena	19 Magnus, Måns	20 Bernhard, Bernt	21 Jon, Jonna	22 Henrietta, Henrika	23 Signe, Signhild
35	24 Bartolomeus	25 Lovisa, Louise	26 Östen	27 Rolf, Raoul	28 Gurli, Leila	29 Hans, Hampus	30 Albert, Albertina
36	31 Arvid, Vidar						

Viktigt för ett bra resultat

VAD SKALL DU MÅLA?

Skall du måla en **befintlig fasad** så har du inte så mycket att välja på än att måla på plats utomhus. Tänk då på att förbered målningen noga genom att skrapa, borsta och tvätta ytan ordentligt innan du börjar måla. Spackla aldrig under linoljefärg utomhus – sprickor upp till 2 mm kan fyllas med linoljekitt medan större sprickor målas igen eller trälagas.

Skall du sätta upp **ny panel** så grundmåla och mellanstryk innan du sätter upp panelen. Slutstryk när panelen är på plats så du täcker spikskallar och springor med färg ordentligt.

Skall du måla **fönsterbågar** är det alltid bäst att ta ner och måla dem inomhus – oavsett om du skall kitta eller inte. Skall du ha samma kulör ut- och invändigt använd utomhusfärg på alla ytor. Se till att färgen torkat ordentligt innan du sätter tillbaka bågarna så de inte riskerar att fastna i karmen när du stänger dem första gången.

NÄR SKALL DU MÅLA?

Man säger normalt att säsongen för utomhusmålning är maj till augusti. Då ligger **dygnstemperaturen över 10 grader** och fuktigheten är måttlig. Nu är det tyvärr inte alltid på det viset. Våren kan vara både kall och blöt – och framförallt nätterna kan vara oberäkneliga. Samtidigt kan september vara varm och torr och därmed bra för utomhusmålning. Det du skall tänka på är att linoljefärg vid gynnsamt väder kräver mellan 24 – 48 timmar för att genomhärda. Försök därför måla när du har en lite längre period av bra väder än bara just den där förmiddagen då du vill måla.

Regnar det på färg som ännu inte hunnit torka är risken stor att du får en flammig yta. Den kan du bara bli av med genom att

måla ytterligare en gång. Var då noga med att låta färgen torka ytterligare så att all fukt lämnat färgskiktet innan du lägger på ny färg. Är det regn i antågande när du vill måla så se till att täcka ytan ordentligt innan regnet kommer.

Om du målar sent på året så kan det vara bättre att lämna den sista strykningen till kommande vår. Har underlaget gjorts rent och all lös färg avlägsnats – och de färglager som målats på rätt sätt – så klarar det sig bra över vintern. Tvätta bara av vinterns ev. fett och smuts innan du fortsätter måla när värmen återvänt.

VEM SKALL MÅLA?

Vill du **måla själv** brukar det oftast gå väldigt bra att måla med linoljefärg. Du har då både intresse av och möjlighet att förbereda jobbet, måla enligt anvisningar och låta färgen torka ordentligt mellan strykningarna. **Vill du leja ut arbetet** är det viktigt att du tar reda på den tilltänkta målarens erfarenheter från att måla med linoljefärg. Det är bättre att vänta och låta en erfaren målare måla kommande år om du är osäker på den målare som kan komma redan nästa vecka. Var noga med att målaren verkligen planerar för den tid som krävs för att färgen skall hinna torka ordentligt mellan strykningarna. Det brukar synas i offerten. Var också noga med att diskutera färgåtgång och förberedande arbete innan du godkänner en offert. Dåligt förarbete och för tjocka färgskikt är de absolut vanligaste orsakerna till ett dåligt slutresultat. Så ta gärna referenser på målarens tidigare linoljemålade hus innan ni börjar. Då kan du få värdefull information helt gratis.

September

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
36	31 Arvid, Vidar	1 Samuel	2 Justus Justina	3 Alfhiid, Alva	4 Gisela	5 Adela, Heidi	6 Lilian, Lilly
37	7 Regina, Roy	8 Alma, Hulda	9 Anita Annette	10 Tord, Turid	11 Dagny, Helny	12 Åsa, Åslög	13 Sture
38	14 Ida, Ronja	15 Sigrid, Siri	16 Dag, Daga	17 Hildegard Magnhild	18 Orvar	19 Fredrika	20 Elise, Lisa
39	21 Matteus	22 Maurits Moritz	23 Tekla, Tea	24 Gerhard Gert	25 Tryggve	26 Enar, Einar	27 Dagmar Rigmor
40	28 Lennart Leonard	29 Mikael Mikaela	30 Helge	1 Ragnar, Ragna	2 Ludvig, Love	3 Evald Osvald	4 Frans, Frank

Hur det blir billigare med lite dyrare färg?

Tycker du att linoljefärg är dyr i förhållande till plastfärg? I så fall beror det nog på hur man jämför. Ser du på hur mycket en liter färg kostar så kan det skilja till linoljefärgens nackdel – men ser du till hur mycket det kostar att måla en kvadratmeter så blir det lite annorlunda.

Linoljefärgen skall målas tunt – och har dessutom betydligt högre torrhalt än både alkydoljefärg och akrylatfärg. Torrhalten för linoljefärg är normalt upp emot 98 % – medan den inte är högre än 40 – 45 % för en vattenbaserad akrylatfärg. Hög torrhalt innebär enkelt uttryckt att det som finns i burken stannar på väggen. Låg torrhalt innebär att hälften av det du tar hem från butiken dunstar bort när färgen torkar.

Vid nymålning kan det ta lite längre tid att måla med linoljefärg än med andra färgtyper. Linoljefärg skall arbetas in i underlaget med pensel, andra färgtyper målas flödigt med stor pensel – eller rollas på. Det kan betyda en högre arbetskostnad om man hyr in en målare – men sammantaget blir kostnaden per kvadratmeter ungefär lika om du anlitar en erfaren målare. Målar du själv så blir det ofta ett billigare alternativ.

Vid ommålning bestäms kostnaden oftast av underlagets skick. Linoljefärg åldras genom kritning. Det kan ta olika lång tid beroende på hur ytan utsatts för sol, väder och vind. Skillnaden mellan syd- och västsidor och nord- och östsidor på ett hus kan därför vara stor. Liksom om huset ligger utsatt på en kulle nära havet eller skyddat inåt land. Fördelen med linoljefärg är dock att den är lätt att förbereda för ommålning om man gör det i tid – innan alla färgskikten kritat bort. Räkna med 8 – 12 år beroende på husets läge innan du tvättar av ytan och målar på ett eller två nya skikt – beroende på hur långt kritningen fått fortgå. Akrylatfärgen bryts normalt ner långsammare – men måste istället oftare skrapas ned helt eller delvis innan man kan måla om. Då måste också den gamla färgen tas om hand och destrueras. Plastfärg binder också fukten mer varför röta lättare uppstår i utsatta delar av underlaget. Måste färgen skrapas ner och rötskadade partier lagas blir kostnaden betydligt högre för att få ett bra slutresultat.

Planerar du din husekonomi på lite längre sikt så är den lite dyrare burken faktiskt den billigare.

Oktober

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
40	28 Lennart Leonard	29 Mikael Mikaela	30 Helge	1 Ragnar Ragna	2 Ludvig, Love	3 Evald Osvald	4 Frans, Frank
41	5 Bror	6 Jenny Jennifer	7 Birgitta, Britta	8 Nils	9 Ingrid, Inger	10 Harry, Harriet	11 Erling, Jarl
42	12 Valfrid Manfred	13 Berit, Birgit	14 Stellan	15 Hedvig Hillevi	16 Finn	17 Antonia, Toini	18 Lukas
43	19 Tore, Tor	20 Sibylla	21 Ursula, Yrsa	22 Marika Marita	23 Severin Sören	24 Evert, Eilert 🇸🇪 FN-dagen	25 Inga, Ingall
44	26 Amanda Rasmus	27 Sabina	28 Simon Simone	29 Viola	30 Elsa, Isabella	31 Edit, Edgar	1 Allhelgonadagen Alla Helgons Dag

Kulör och pigment

När man talar om kulörer för linoljefärg så tänker man kanske ofta på klassiska kulörer som Guldocka, Grön Umbra, Bränd Terra eller Koboltblå. Alla dessa kulörer bygger på pigment som har hämtas direkt ur jorden sedan århundranden. Dessa *jordpigment* kallas **o-organiska** och består av järnoxider – men också en del andra ämnen som inte går att helt rensa bort på mekanisk väg. Jordpigmenten valsas vanligtvis vid färgtillverkning, med då de naturligt inte är helt homogena i storlek så uppstår det alltid viss kulörvariation mellan de olika tillverkningstillfällena – eller batcherna. Detta var inget man tyckte var så konstigt för i tiden – idag har man ofta lite mindre tolerans. Därför används idag ofta ”rena” järnoxider som pigment, som i allmänhet är mer homogena och har mindre partikelstorlek. De valsas inte som jordpigmenten utan rivs i en s.k. *dissolver*. Kulörstabiliteten och hållbarheten blir i de flesta fall bättre med denna typ av tillredning.

Organiska pigment – som hämtas från växtriket – används främst inom textilindustrin och i konstnärsfärger. De klarar inte UV-ljus särskilt bra och skulle därför brytas ned allt för snabbt i en utomhusfärg.

NCS ELLER RAÄ?

När akrylat- och alkydfärgerna kom fram på 1950-talet så följde också de syntetiska brytpastorna. Det är kemiskt tillverkade pastor

som blandas i en vit eller färglös brytbas för att få fram exakt den kulör man eftersträvar. Med denna nya teknik fanns stora möjligheter att ta fram kulörer som inte fanns tidigare. I mitten av 1960-talet skapades NCS-systemet, som enbart bygger på hur människan ser en färg – inte vilka pigment som använts. Ett NCS-nummer (t.ex. 5040-Y80R) visar på svärtan (50) kulörstyrkan (40) och kulören – i detta fall 80 på skalan mellan gul (Y) och röd (R). Idag finns ca 1 950 kulörer i NCS-systemet – men naturligtvis kan ögat uppfatta betydligt fler nyanser än så.

Men NCS-systemet klarar inte att precisera de klassiska jordpigmentens alla kulörer. Så på 1990-talet tog Riksantikvarieämbetet (RAÄ) fram ett eget färgsystem. Detta kallas kort och gott för ”RAÄ” och utgår från de olika pigmentens egna nummer – som t.ex. 30 för Grön Umbra, 83 för Kromoxidgrön och 94 för Guldocka. Grundkulören benämns alltid som ”1A” (t.ex. 1A-94 eller 1A-83) – men systemet sträcker sig upp till 7A där varje steg motsvaras av en tillsats av ca 15 % vitt. Bryter man med svart mot mörkare nyanser benämns de istället B, C eller D (t.ex. 4D-30).

Noteras kan att vill man använda sig av jordpigment så späds det pigmentet ut allt mer desto ljusare kulören är. Vitt finns inte som jordpigment – varför en 7A-94 till största delen består av andra pigment.

November

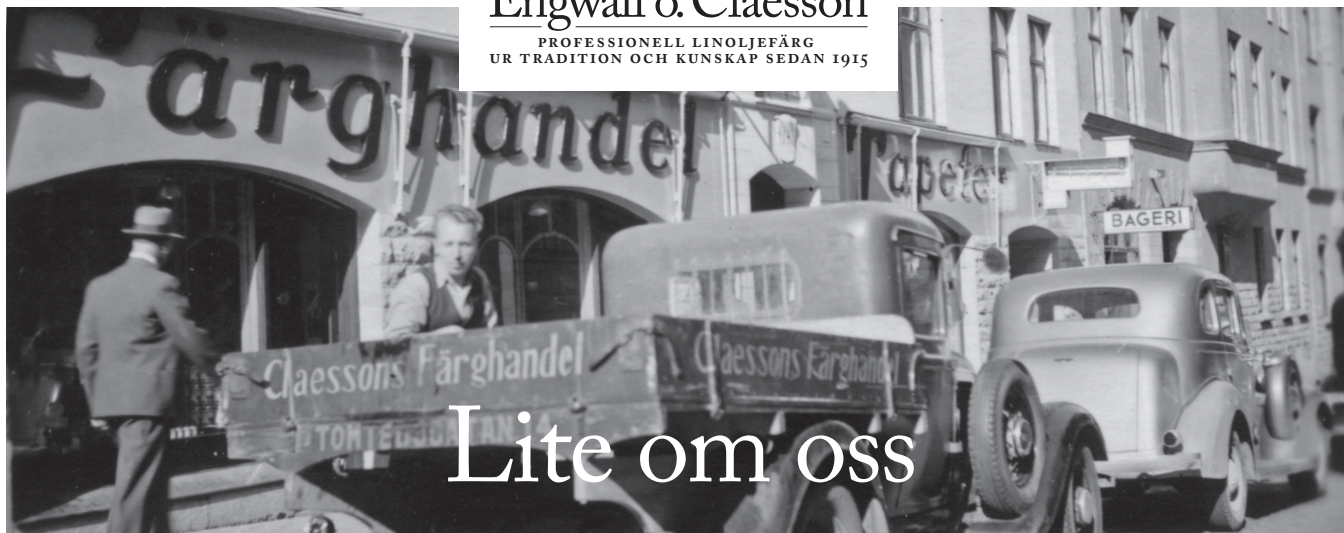
2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
44	26 Amanda Rasmus	27 Sabina	28 Simon Simone	29 Viola	30 Elsa, Isabella	31 Edit, Edgar	1 Allhelgonadagen
45	2 Tobias	3 Hubert Hugo	4 Sverker	5 Eugen Eugenia	6 Gustav Adolf Gustav Adolfsdagen	7 Ingegerd Ingela	8 Vendela
46	9 Teodor Teodora	10 Martin Martina	11 Mårten	12 Konrad, Kurt	13 Kristian Krister	14 Emil, Emilia	15 Leopold
47	16 Vibeke Viveka	17 Naemi Naima	18 Lillemor, Moa	19 Elisabet Lisbeth	20 Pontus Marina	21 Helga, Olga	22 Cecilia Sissela
48	23 Klemens	24 Gudrun, Rune	25 Katarina Katja	26 Linus	27 Astrid, Asta	28 Malte	29 Sune
49	30 Anders Andreas						

Engwall o. Claesson

PROFESSIONELL LINOLJEFÄRG
UR TRADITION OCH KUNSKAP SEDAN 1915

Engwall o. Claesson är utan överdrift ett färgföretag med anor. Den småländske målarmästaren Ernst Othander Claesson var en mycket driftig person som redan år 1915, vid sidan av sitt måleriföretag, startade en färghandel på Tomtebogatan i Stockholm.

År 1987 köptes familjeföretaget Pehr Engwall AB i Bandhagen och därefter ändrades namnet från Ernst O. Claesson AB till Engwall o. Claesson AB. Bolaget sysselsätter nu 14-15 personer på årsbasis och tillverkar flera olika typer av färg och färgrelaterade produkter för såväl utomhus- och inomhusbruk i fabriken i Bandhagen. Linoljefärgen svarar idag för mer än hälften av produktionen - men så sent som 1975 såldes knappt någon linoljefärg alls. Den totala årsproduktionen var då inte mer än ett par tusen liter. Och då var man ändå i princip ensam om professionell tillverkning av linoljefärg i Sverige! Men i och med Riksdagshusets genomgripande renovering i början av 1980-talet förändrades den bilden. Efterfrågan på

traditionella material för renovering och underhåll av i första hand kulturbyggnader ökade snabbt och målarna fick återigen lära sig behärska linoljefärg.

Idag är Engwall o. Claesson en av Europas ledande linoljefärgstillverkare. Kraven på målarfärg har dock förändrats mycket på 100 år. Så trots att vi tillverkar en traditionell färg på naturens egna, förnyelsebara råvaror så är hållbarhet och ekonomi lika viktiga för oss som skönhet och tradition.

Välkommen till Engwall o. Claesson!

December

2020

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
49	30 Anders Andreas	1 Oskar Ossian	2 Beata Beatrice	3 Lydia	4 Barbara Barbro	5 Sven	6 Nikolaus Niklas
50	7 Angela, Angelika	8 Virginia	9 Anna	10 Malin Malena Nobeldagen	11 Daniel Daniela	12 Alexander Alexis	13 Lucia
51	14 Sten Sikten	15 Gottfrid	16 Assar	17 Stig	18 Abraham	19 Isak	20 Israel, Moses
52	21 Tomas	22 Natanael Jonatan	23 Adam Drottningens födelsedag	24 Eva Julafton	25 Juldagen Juldagen	26 Stefan Staffan Annandag jul	27 Johannes Johan
53	28 Benjamin	29 Natalia Natalie	30 Abel, Set	31 Sylvester	1 Nyårsdagen Nyårsdagen	2 Svea	3 Alfred, Alfrida

